Бүгүн XXVIII оройуоннаағы партийнай конференция аһыллар

ДЕЛЕГАТТАРГА—ИТИИ ЭҺЭРДЭ!

Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныныы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 144 (6280) | 1985 сыл. Сэтиннии 30 күнэ СУБУОТА | Сыаната 3 харчы.

«Партия норуокка аналлаах, норуокка сулууспалыыр. Кини общественнай-политическай тэрилтэ үрдүкү формата, советскай общество политическай систематын ядрота, салайар уонна сүрүннүүр күүһэ».

ССКП Уставаабын улэрытыылардаах быраайыатыттан.

ОРОЙУОН КОММУНИСТАРЫН ҮРДҮКҮ ФОРУМА

Бүгүн ойуон олоҕор улахан суолталаах событие—XXVIII ойуоннааҕы партийнай конференция аһыллар. Конференция делегаттара ССКП райкомун кэнниэ икки сыллаах үлэтин итэн-тоҥон, критическэйдик ырытыахтара, ойуон экономикатын уонна культуратын салгыы сайыннарыы соруктарын сиилии дьүүллэһиэхтэрэ.

Бүгүнгү конференция дойду иҥ уонна тас олоҕор сүдү суолталаах политическай событиелар буола турар кэмнэригэр ыытыллыбыт уратыланар. Хас биирдии коммунист, хас биирдии советскай киһи ССКП КК алтыныыстаабы (1985 с.) Пленумунан бэлиэтэлиит партия Программатын саҥа редакциятын, ССКП Уставаабын (дьүүллэһиигэ таһаарыллар улаатыылардаах) уонна 1986—1990 сылларга уонна 2000 сылга диэри кэмнэ ССРС экономическай уонна социальнай сайдыытын Сүрүн туһаайыыларын бырайыактарын активнайдык, дириҥник иҥэн-тоҥон дьүүллэһэр, 1985 сылы итиэннэ пятилетканы бүтүннүүтүн сатыыллыахтык түмүктүүр, ССКП XXVII съезһин үлэҕэ кэрэ бэлэхтэрдээх көрсөр иһин күргүөмнэхтик үлэлиир. Партия съезд иннинээҕи докуумуоннарын өрө күүрдэр күүстэрэ норуоту ССКП Кини Комитетын тула өссө ыга түмэллэр, норуот ахсаабат дьулуурун сыгаттан саҥа ситиһиилэргэ кыаттыыллар.

Ойуоннааҕы партийнай тэрилтэ бэйэтин уочараттаах үрдүкү форумун ахсаан өттүнэн эдэн, тэрээһин өттүнэн көҕөргөөн, идэйэй өттүнэн үүнэн көрсөр. Бүгүн 33 маҥнайгы суһуох, 18 сыахтааҕы партийнай тэрилтэлэргэ, 5 партийнай группаларга ССКП 707 чилиэнэ, партия чилиэнигэр 28 кандидат учуонка туралларе. Отчуоттуур кэмнэ партийнай тэрилтэ 56 киһиэнэ үүнэ. Коммунистар ойуон экономикатын уонна культуратын барыы салааларыгар: тыа хаһаайыстыбатын үлэтин быһаччы тэрийиигэ (303), промышленность, тутуу, хааччыйар эйгэ тэрилтэлэригэр (103), үөрэх уонна культура учреждениеларыгар (95) үлэлиллэр.

ССКП райкома отчуоттуур кэмнэ ойуон хаһаайыстыбаннай уонна культурнай тутуутун күннэтэ былаанаахтык салайда. Уон биирис пятилетка сылларыгар, ол иҥэн отчуоттуур кэмнэ, тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын государствоҕа туттарыы кэмэйэ үүнэн иһиитэ хааччылыынна. 1985 сыл уонна пятилетка былааннара сүрүн көрдөрүүлэргэ ааҥы толоруллуохтара. Пятилетка сорудахтара эти государствоҕа туттарыыга 700 тоннанан, үүтү атыылаһыыга 2300 тоннанан, түүлэҕи соҕотуонкалаһыыга 140 тыс. солкуобайынан аһарыллар кыахтара үөскэтиллиэ. Пятилетка сылларыгар совхоздарга капиталы утуу кэмэйэ 55 бырыыынан улаатта, оттон ити кэмнэ тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын оҥоруу кэмэйэ 15 бырыыынан үүнэ. Рабочайдар сылларыгар орто хамнастара 3564 солк. тиэрдиллэн, пятилетка устата 12 бырыһыан үрдээтэ.

Ойуон лесопунтан ураты промышленнай тэрилтэлэрэ эриэ-дэхси үлэлиллэр, хааччыйар тэрилтэлэр государственнай былааннарын, социалистическай эбэһээтэлистибэлэри сүрүн кордөрүүлэргэ толорон иҥэллэр. Кэнники икки сылга норуот үөрэҕириитин, доруобуйа харыстабылын, культура учреждениеларын үлэлэрэ салгыы тупсарылынна. Аанньыт бэс сылга ойуоннаҥа 21,5 мил. солкуобайдаах тутуу ыытылынна. Ити онуо пятилетка көрдөрүүтүнэҕэр 2,5 төгүл элбэх.

1984 сыл түмүгүнэн ойуон Бүтүн Союзтаабы социалистическай куоталаһыыга бастаан ССКП КК, ССРС Министрдэрин Советын, ЫБСЛКС КК, ПСБСКС көһорүүлэ сылдьар Кыһыл Знамяларын ылары ситиспит.

Ити барыта ойуон коммунистарын, бары үлэһиттэрин айымныылаах инициативаларын, дьулуурдаах үлэлэрин түмүгэ, партийнай тэрилтэлэр салайар, сүрүннүүр оруоллара үүнүүтүн туоһута. Киниилэртэн конференция рабочай делегаттара И. И. Сергеев («Мыҥдаҕаайы»), А. Я. Яковлев (Карл Маркс аатынан), П. Н. Решетников, В. В. Лыткин («Мугудай»), М. И. Лазарев, Н. И. Коркин («Чурапчы») уо. д. а. куоталаһыыны көҕүлүүлэрин, производство командирдара В. К. Ефремов («Мыҥдаҕаайы»), А. Т. Ноговицын (Эрилик Эристин аатынан), Н. П. Чичигнаров (Субуруускай аатынан) Р. Р. Степанов («Чурапчы») аҕаан-суоттаан, саҥаны-бастыҥы олохтоон үлэлиллэрин бэлиэтиэххэ сөп.

Делегаттар партия былыргы көрдөбүллэриэн салайтаран, ситиһиллиэхэ сөптөөх сыанабылы биэриэхтэрэ уонна сүрүн болҕомтону баар итэҕэстэргэ, быһаарылла илик боппуруостарга, үлэ хаалан иһэр салааларыгар ууруохтара. Чуолаан, общественнай сүөһүү иитии хаачыстыбаннай көрдөрүүлэрэ тоҕо үрдэтиллибэттэрий? Бэйэ усулуобуйалаах эрээри сорох коллективтар атыттартан тоҕо хаалалларый? Хаһаайыстыбаннайа суох буолуу, үлэ дисциплинэтин, общественнай бэрээдэги кэһии тоҕо салҕанан тахса туралларый? XXVII ойуоннааҕы партийнай конференцияҕа киирбит сорох критическай этиилэр тоҕо туоратыллыбатылар? Итинник уонна итиннэхэ маарыныыр боппуруостарга конференция чопчу эпиэттэри биэриэхтээх, Үлэ итэҕэстэрин, кэтүтүүлэрин иһин чопчу учаастактарга партиянан туруоруллубут кадрдартан принципиальнай ыйытыы, ирдэбил оҥоһуллуохтаах.

Партия политикатын олоххо киллэриигэ ССКП райкома—сүрүн, быһаарар звено. Кини составыгар деловой, принципиальнай, практическай үлэҕэ бэрэбиэркэлэммит коммунистары быыбардаабын—конференция эпиэттээх соруга.

Оҕо спортивнай оскуолатын спортивнай комплекса тутуллан бүтэн эрэр. «Якутсельстрой» мехучастогын коллектива бу күннэргэ объекты государственнай комиссияҕа туттарарга бэлэмнии. Үлэни ситэриини XXVIII ойуоннааҕы партийнай конференция делегата, мехучасток маастара коммунист Николай Николаевич Корякин салайар.

Снимокка: (хаҥастан) Н. Н. Корякин бригэдьиирдэр Н. Н. Новгородова уонна С. К. Марковы кытта үлэни былаанныыр.

П. Оконешников фотота.

ССРС Верховнай Советын сессиятыгар

МОСКВА. (ССТА). Сэтиннии 27 күнүгэр Кремлгэ ССРС Верховнай Советын тэрдүс сессията үлэтин саҕаата. Ити иннинэ Союз Советын уонна Национальностар Советтарын туспа мунньахтарыгар ССРС 1986 сылга экономическай уонна социальнай сайдыытын Государственнай былаанын туһунан уонна 1985 сылааҕы Государственнай былааны толоруу хаамыытын туһунан, 1986 сылга ССРС Государственнай бюджетын туһунан уонна 1984 сылга ССРС бюджетын толоруу туһунан боппуруостарга дьүүллэһиилэр буолуоттара.

Депутаттар Коммунистическай партия общественнай олох барыы эйгэлэриигэр олоххо киллэрэр уларытыылара үлэһиттэр интэриэстэрин көрдөөллэр диэн бэлиэтээтилэр. Государственнай былаанна общественнай производство үүнүүтүн тэтиммэрин уонна кини кэдьүүһүн үрдэтии, ресурсалар бары көрүнэрин кэмчилээһин, научнай-техническэй прогресс түргэтэтии, производствоны интенсификациялааһыны хааччыйар салаалары урутаан сайыннарыы туһунан партия ыйыылара учуоттаныллар. Улахан болҕомто советскай дьоҥҥор олохторун усулуобуйатын тупсарыыга уурулунна.

Араатардар норуот хаһаайыстыбатын салааларыгар, союзнай республикалар экономикаларыгар дьыала туругун туһунан, үлэ коллективтарын иннилэригэр турар соруктар туоларынан ыйытиннэрдилэр. Былааны ситиһиилэхтик толоруута хаһаайыннааһын саҥа ньымаларын иҥэтиин тарбатыы кэмолбөҕүөхтээх. Норуот хаһаайыстыбатын салайыыны туһасарар үлэ дьоһуннаах сорботунан, диэн бэлиэтиир сессияҕа, дьиссиплинаны, төрөөбүннэрэ буолуулуу уонна бэрээдэги бөҕөргөтөр иһин охсуһуу буолар. Дойду иннигэр турар улахан соруктар ити үлэни күүһүрдэри модьуйаллар.

Былааны уонна бюджеты көрүү хаамыытыгар палаталар бастайаннай комиссиялара кэннэ туттуллар табаардары оҥорон таһаарыы уонна батарыы былаанын розмитнай сыанаанан 182,9 милиэриэн солкуобай уҥуохтан бюджет дохоттарын 145,1 милиэриэн солкуобайынан улаатыннарар кыах баарын буллулар. Комиссиялар ити эбии средстволары куораттары, рабочай бөһүөлэктэри, тыа сирдэриэхэ ойуоннар киниэхэ тупсаран тутуулуу, норуот үөрэҕириитин, культура уонна доруобуйа харыстабылын учреждениеларын дьиэлэригэр инвентардары, уонна оборудованиелары булуулуу, капитальнай оремуоннаһыны, онуо тэҥэ сельскай уонна бөһүөлэктэрдээҕи Советтары материальнай өттүнэн сэбилээһиини үбүлүүргэ анаан союзнай республикалар бюджеттарыгар биэрэргэ сүбэлээтилэр.

Араатардар ССРС 1986 сылга Государственнай былаанын уонна Государственнай бюджеттын бигэргэтэргэ эттилэр.

Сэтиннии 27 күнүгэр сарсыарда 10 часка Палаталар икки холбоһуктаах мунньахтара аһыллыбыт.

ССРС Министрдэрин Советын Председателин бастаны солбуйаччы, ССРС Госплаанын председателэ **Н. В. Талызин** түмүк тылы эттэ.

Верховнай Совет ССРС 1986 сылга экономическай уонна социальнай сайдыытын Государственнай былаанын туһунан ССРС Сокуонун уонна 1985 сылааҕы былааны толоруу хаамыытын туһунан ССРС Верховнай Советын ууруоҕун ылынна.

ССРС Үбүн министрин бастаҥы солбуйаччы **В. В. Дементьев** түмүк тылын кэннитэн депутаттар 1986 сылга ССРС Государственнай бюджетын туһунан ССРС Сокуонун уонна 1984 сылааҕы бюджеты толоруу туһунан отчуоту бигэргэтэр туһунан ууруоҕу

(Бүтүүтүн 4-с стр. көр).

Куоталаһыы кыайыылаахтара

Суоһу аһылыгын соҕотуонкалаһыыга республика общественнойын социалистическай куоталаһыытын түүгүгэ таһаарылынна.

Общественнай сүөһүү аһылыгынан хааччыйыыга киллэрбит биллэр-нэстэр кылааттарын иһин ССКП обкомун, Саха АССР Министрдэрин Советын, ПССУОС уонна ЫБСЛКС обкомун Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыттар ортолоругар биһиги ойуоммуттан Болугур сельсовета (исполком председателэ М. М. Сидоров) уонна Чурапчытаабы 13 №-дээх СПТУ (директор М. М. Максимов) баллар. Үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит бу икки коллективка «Москвич» автомашина фондалара аналыллар.

КОММУНИСТ МИЭСТЭТЭ —

«ХАС БИИРДИИ КОММУНИСТ ҮЛЭҺЭ УОННА ТУТТА-ХАПТА СЫЛДЬЫЫГА, ОБЩЕСТВЕННАЙ УОННА ТУС БЭЙЭТИН ОЛОБОР ХОЛОБУР БУОЛАР ЭБЭҺЭИНЭСТЭЭХ, КОММУНИСТАР АВАНГАРДНАЙ ОРУОЛЛАРА ТӨҺӨ ТОЛОРУТУК КӨСТӨРУТТЭН ПАРТИЯ МААССАНЫ КЫТТА СИБЭҺЭ БИГЭ БУОЛУУТА, КИНИ НОРУОККА АВТОРИТЕТА УЛАХАН ТУТУЛУНТААХТАР».

ССКП Программатын саҥа редакциятын бырайыагыттан.

ҮЛЭҺЭ ДЬУЛУУР ХОЛОБУРА

«Сельхозтехника» холбоҕук уон биирдис пятилеткаҕа былааннарын түөрт сыл уон ыйынан толордо. Коллектив бу ситиһиилэргэр коммунистар сабыдыаллара, киниилэр үлэҕэ дьулуурдара, үчүгэй саҕаланыылара улахан көмөнөн буоллар. Учуокка турар коммунистар сүрүннээн производствоны тэриллиннэ, оттон 8-ра быһаччы производствоҕа үлэлиллэр. Киниилэр туруоруллубут учаастактарыгар быланнар туоллуларын хаамчыйыыта элбэҕи оҥордулар.

Автопарк коллективыгар түөрт коммунист баар. Киниилэр партийнай группаларын опытчаах шофер Ф. Н. Иванов салайар. XXVIII ороҥуоннаах партийнай конференция делегата Е. Е. Попов I, эдэр коммунист С. П. Брыгаев уонна партгруппорг пятилеткаҕа сорудахтарын да, быйылгы графиктарын да аһары толорон иҥэллэр. Федор Николаевич бэйэтэ сыл аайы ыйдарыгар таһаҕас эргиэрин былаанын 66,6 бырыһыан, таһаҕаны тиэйиини иккис бүтэн ордук куоҥаран куоталаһыы иннинэ түөнүгэр таҥыста. Коллектив бастакылар кэккэлэригэр кэлэр пятилеткаҕа суотугар үлэлэһиини саҕалаабыта.

Коммунист С. А. Захаров үлэлиир элэйбит деталлары саҥардар уонна чөлүгэр түһэрэччилэр биригэдэлэрэ бнэс сылдаах былаанын эмиэ бастаныан толорбута.

Кэлин сылларга хотону механизациялаһыы биир хаамыылаах учаастагынан буолбута. Макка коммунист К. И. Федоров маастардыаҕыттан үлэ биллэрдик сэргэхсийдэ. Пятилеткаҕа түмүктээбиппэх сылыгар 52,4 тыһ. солк. үлэ толоруллан сыллааҕы сорудах 21,9 бырыһыанынан аһарылыта.

Капитальнай тутууга улахан кэмэнэйдээх үлэлэр ыытыллаллар. Быйыл уһанар сыах таас дьиэтэ тутуллан үлэҕэ бэриллиннэ. Бу күннэргэ технический көрүү станцията ситэриллэн эрэр. Станция ахсынньы бүтэйгэр үлэҕэ киириэхтээх. Тутааччылар сыл аайы ыйдарыгар 504 тыһ. солк. үлэни толорон быланнарын 69 тыһ. солк. аһардылар. Бу ситиһиигэ коммунист М. В. Бетов кылаата эмиэ баар.

Партия Устаабыгар уларытылар бырайыактарыгар коммунистар үлэҕэ үгүс суобастаахтык, айыныылаахтык сыһыаннаһан, үрдүк тэриллиилээх уонна дьиссиплиинэлээх буолуу холобурун көрдөрүөхтэхтэрин, үлэ онорумтуотун халбаҥа суох үүнүннэрэргэ, наука-техника ситиһиилэрин ньуолт хаһаайыстыбатыгар олохтоохуннуга дьаныһан туран үлэлиэхтээхтэрин туһунан тоҕоҕолоон бөлүөтэннэ. Бу коммунистар олохторун сиэринэн буолар.

М. БЕЛЫХ,
партбюро секретара, конференция делегата.

ОЫЫППАРАЛАР уонна ЧАХЧЫЛАР

⊙ Ороҥуоннаах партийнай тэриллэ ахсаан оттүнэн салгыы үүнэн, хаачыстыбаннай састааба биллэрдик тупсан иҥэр.

⊙ Биллиэн ороҥуоннаах партийнай тэриллэ учуотугар 707 ССКП чилиэнэ уонна 28 партия чилиэнигэр кандидаттар туралларе.

⊙ Коммунистар 45,8 бырыһыанара рабочайдар (киниилэр 32,2 бырыһыаннара совхозтарга үлэлиллэр), 32,7 бырыһыаннара дьахталлар, 21,3 бырыһыаннара үрдүк үөрэхтээхтэр.

⊙ Кэлин икки сылга ССКП чилиэнигэр кандидатынан 56 киһи ылылынна. Киниилэр 71,4 бырыһыаннара рабочай, 35,7 бырыһыаннара дьахталлар, 71,4 бырыһыаннара комсомолтан үүнүүлэр.

К И Н И И И ордоҕуттан, оҕо сылдьан, аан бастаан көрбүкүүн умнубаппын. Үлэтиэн хаанын эрэ наадара кэмэн биһиги ыалбытыгар сылдьан ааспыта. Билэбин бэйэтин 50-са саастыгар дьиэрэтэ суох эдэр көрүнэрэх, сүһүөҕүн үрдүгэр сылдьар киһи очолорото бэл биһиги курдук мэнэктэнэн дьоҥу оттомурдар үчүгэй моссуоннаҕа оҕо-уруу кутун тутар тиэхэлээх тыллаах-өстөөҕө. Аны саҥаатахха, ол кэмнэ даҕаны үлэ түбүктээҕэр, кэлиилээҕэр барылаах сылдьыбыт эбит.

Бу үлэһит киһини көрбүт эрэ барыта хайдаан, холобур туттан кэпсиир буолбута ыраатта. Кини үлэни-хамнаһы сүрүннүүр, производствоны салайар хаһаайыстыбаны иилиир-саҕалыыр үтүөкэн үгэстэрин туһунан саҥаттан-саҥаны иҥиттэҥнэ аайы бэйэтин кытта аҥаан-миҥэн көрсөн кэпсэтэр уонна ону хаһыатынан дьоҥҥо кэпсиир баҕа санаам ордук күүһүрүөрэ.

Илларион Илларионович хаһаайыстыбаннай үлэҕэ миннилиитэ быданнаата. Эдэркы сааһыгар өр сылларга эргиэн тэриллэлэригэр сыралаһан үлэлээбитин баҕалаах «Потребительскай кооперация туйгуна» диэн күөн туттуон сөптөөх үтүө аттаах. 1974 сылтан партия чилиэнэ. Уонсай дьыала туһа диэтэриэнэ сылайары-алайары умнубаттуу үлэлиирин, дьоҥу көҕүлүүр үтүө дьоҕурдааҕын хаһаайыстыбанан үлэлэһиини баҕалаах.

Кэскиллээҕи түстээри

баны салайыыта табан дьүоралыырын оччоттон көрөллөрө. Ол иҥин 1979 сылларааҕа эргиэн тэриллэтиттэн хаалыылаах отделениеҕа, Болтоноҕо, управляющайдыы тахсыбытын биллэр дьонуттан ким да дьиктиргии истибэтэҕэ. «Илларион ыалсыбыт буоллаҕына, бука, хамсаһын тахсара буолуо» диэн бүк эрэнэллэрэ. Оттон киниилэрэ өр күүттэрэ барбатаҕа, ылыта соччо сыстыбатах, үчүгэйдик биллэр идэтин, хаһан эрэ бу дьыаланан дьарыктыра сылдьыбыт курдук, түргэнник ылымыта. Итиэ нөҥүө сылыгар болтоноолор ааттара хайыы-үйэ ороҥуоннаах Бочуот дуоскатыгар көстөр буолбутуттан даҕаны отделениеҕа үчүгэй уларыйыылар тахсыбыттарын сэрэйэллэхэ сөп этэ.

Дьыалаҕа ис дуоһаларын биэрэн үлэлээбэт эрэллэр мунньахтарга элбэхтик айдаарар, туту даҕаны диринник ото көрөн көскиллээҕи онгорор ыаҕа суох, күннээҕи түбүгү ыар сүгэнэр онгостон ону үчүн-хайа тутарга элбэх бириэмэни ыытар салайаччылар биһиги совхозтарбытыгар суох буолбатахтар. Оттон эмиэ кэпсиир кэбиэм курдуктар, киниилэртэн итэҕэс түбүгүрбэтахтэрин да иҥин, каскиллээҕи бынаарарга бириэмэни сүүйэллэр, күүһү-кыаҕы да харыстаабаттар. Илларион Илларионович управляющайдаан сылдьыбыт Болтоноотугар даҕаны, Хатыҥыытыгар даҕаны, туох хаанык иннинэ, базаны тэрийэр, тутууну күүсүн ыытар мөккүөрдээҕэ. Бу аастыт аҕыйах сыл иҥигэр Субуруускай аатынан совхоз хас да саҥа хотоннонно, уонсай дьиэлэннэ. Яковлев эрчимнэх идеитин суола, сырата-сылбата итиэ туттуулаҕа тиэтэтин ама ким мөлдьөнөй? Кини сүүрэн-көтөн хаһаайыстыбаннай ньыманан туттарбыт дьиэлэрэ, хотоннороо өссө да уйуннук сулуусаллыахтара турдаҕа.

Мырылаҕа тиийэ сылдьыбыт күммэр Илларион Илларионович тутуу туһунан элбэҕи кэпсэбитэ. Манна даҕаны баарасуоҕа биир төгүрүк сылга 170 сүөһү киирэр хотоно, иккилии квартиралаах икки дьиэ, 200 сүөһүгэ аналлаах саҥа сайылык, икки кормокухня, 8 км усталаах бүтэй тутуллубуттар. Управляющай итиэтэк сорох-соровун бэйэтэ бырайыактаан, ыйан-кэрдэн сүһүөрэр туруорбута. Мырыла дьонун улаханнык ветеринарда. «Мин, партиялаах киһи, ханна наада буоллар да, онно сарарыы чуолкай. Соптоох базаны тэрийбэккэ, бэйэм ошуубар хаалаччылары отуоннаҕа олордорум табыллыбат эбээт», — диэн бу сэмэй киһи тутуу туһунан кэпсэтиини бөрт судургутук түмүктүүр.

Кырдьыга да, ханна үлэ кыайтарбатах үүт-эт татыарыыбыт сыригэр киниини ыыталлара түбэспэччэ буолбатах. Кэлиэгэ сэттэйэх сыл иҥигэр коммунист Яковлев үйүс отделениетыгар үлэлээн эрэр. Ороҥуоннаах партийнай тэриллэ уонна дьонун-сэргэтин итиннинэ итэҕэйии Илларион Илларионович итэҕэстэрэ туоратыыта, ураты соруунуулаах, производствоны салайыыга айымньылаах сыһыаннаах ылла. Соловьев отделениетыгар былырыыгыы кэмнэ үчүгэй уларыйыылар тахсыбыттарын үүтэс күрүлэччи ыанар буолбута даҕаны көрдөрөр. Сыл аастыт уон биир ыйыгар соловьевтар фуражнай ыах ахсыттан 1521 килограмм үүтү ыатылар. Итиэ былырыыгыттааҕар 335 килограммынан элбэх.

Отделениеларга сылдьан күннээҕи үлэҕэ араатыы көрөбүт. Холобур, биригэдьиирдэри, специалистары производствоны салайыыга ыытыарбаппа, күн аайы куодьуйэр ньыалдаммы барытын бэйэлэрэ үүйэ тутаары түбүгүрэр управляющайдар эмиэ баалларе. Итинник сирдэргэ — фермаҕа буоллун, гаражка буоллун — управляющай эрэ кэлэн быһаарарын істэҥи борукута суох үтэсэ кубулуйар.

Оттон Илларион Илларионович, ханна да тиийбитин иҥин, коллективка производствоны салайыы үтүө үгэстэрин олохтуурга уонна олору сылтан сыл аайы сайыннаран иҥэргэ дьулуһар. Соловьевка тиийэн биригэдьиирдэр, специалистар нэдиэлэнэн чочуу былаан онгостон үлэлиллэрин ирдэбитэ. Биллиэн отделениеҕа баниидиэньык ахсын кэнэ 5 чаастан ыытылларе планеркаҕа зоотехник, үс биригэдьиир, механик, икки ветеринарнай үлэһит, уонна лаборант нэдиэлэҕэ

○ Партия туһунан кэпсээннэр ○

АЙАР-ТУТАР ҮЛЭ УОННА ЭЙЭ ПРОГРАММАТА

«Биһиги программабытын хаанык баҕарар үлэһит билиэхтээҕэ, ылыныахтаҕа уонна өйдөөхтээҕэ... Кини ону өйдөөбөт буоллаҕына, бэйэтин баҕар сүүс да төгүл коммунистыынан биллэриннин итиннэ радиональнай коммунизмыынан нулумурдаппын, онтук коммунизм туох да сыаната суох. Биһиги коммунизмы экономическай оттүнэн төрүттэммит эрэ буоллаҕына сыаналыыбыт».

В. И. Ленин РК(б)П VIII съеһигэр партия иккис Программатын бырайыагын дьүүллэһиини түмүктүүрүгэр итти курдук эпитэ (Айымн. тол. хом., 38 т., 179 с.). Итти тыллар бүгүн, коммунистар, барыы советскай дьоннор ССКП үһүс Программатын саҥа редакциятын бырайыагын дьүүллэһэр кэмнэригэр, даҕаны тирээн турар суолталаахтар.

НОРУОТ БУТТУУНУН дьүүллэһиитэ биһиги партиябытыгар коммунизмҥа барар курсу чочуу бэрэбиэркэлиир, биһиги обществобыт барыы кылаастарын уонна араҥаларын дьулуурдарын, интэриэстэрин итиннэ кордьбүллэрин учуоттуур ньаҕы биэрэр. Маныаха социалистическай тутул дьиҥнээх демократизма ностор. Саҕаламмыт дискуссия дьоҥуннаах уратыта — иннинэ диэн барыы стратегическай былаанна-рын күннээҕи үлэни, биллиэн буола турар экономическай процессары ньыгыр ыкса сибээстэһиэ. Итиэ эмиэ ленинскэй кордьбүллэр тыыннарыгар сөп түбэһэр: биһиги иннинэ биллэлэҥнимэт **экономическай оттүнэн төрүттаммит** буолуохтаах.

Партийнай Программа саҥа редакциятыгар наадыйыы чочуу кэнники үйэ чиэппэрин устатыгар биһиги дойдубутугар тахсыбыт бөдөҥ экономическай уонна социальнай уларыйыылары учуоттаабын, уонна онно олоҕуран аанан иҥэр итиэннэ үнүн кэмнээх сыаллары чуолкайдаабын, олору ситиһэр суоллары быһаарыы наадатыттан тахсан кэлэр. Бырайыак сүрүннүүр идеята — **социальнай-экономическай прогресс тургэтэтин нөҥүө общество саҥа хаачыстыбаннай туругун ситиһии.**

ССКП XXII съеһинэн ылыныллыбыт партия үһүс Программатын толорон, советскай дьон оноруумтуолаах күүстэрин, экономическай уонна социальнай сыһыаннаһыылары сайыннарыыга, саҥа кинини үөскэтиигэ улахан ыытыылары ситистилэр. Үйэ чиэппэрин устатыгар общественнай үлэ онорумтуота 3,2 төгүл үүнүү. СССР национальнай дохуота 3,6 төгүл улаатта. Ону тэҥэ 70-с сылларга уонна 80-с сыллар саҕаланыыларыгар дойду сайдыытыгар мөҥүүрэ суох ситиһиилэри сэргэ биллэр табыгаһа суох тардыстыыбар уонна ыарахаттар баар буолбуттара. Экономика үүнүүтүн экстенсивнай фактордара дьиҥэр мунгурдарыгар тиийбиттэрэ. Ол эрэзри норуот хаһаайыстыбатыгар тахсыбыт уларыйыылар сөптөөҕүнэн сыаналамматахтара, олох барыы эйгэлэриэр сиппит-хоппут дириҥ сыҕарыйыылары олохха киллэриигэ эмиэ сөптөөх дьаһлар көрдөрүллүбэтэҕэ.

Партия уларыта тутуулары ыытыыга уонна саҥа сорунтары быһаарыыга бытаарар сатаммат дьиэнгэ олоҕурар. Эрдэлиэргэ ханнык да сорунуу эмиэ соччо буортулаах. Материальнай таһымы итиэннэ общество духовнай ситиитин-хотуутун учуоттаабакка эрэ коммунистическай принциптэри киллэрии, опыт көрдөрөрүнэн, табыллыбат дьыҕалаах. Социализм коммунизм буола үүнүүтэ объективнай закономерностынан быһаарылар. Биир коммунистическай формация иккис суйдехтэрин иккис ардыгар чуолкай кирбии суох. Общество коммунизм диэн диэн дьиҥнээх сыдьаайыытын социализм ньахтара уонна ордуга-ра улам ордук толору арыллыылара, иннинэ бэйэтигэр баар уонсай коммунистическай саҕаланыылар бөдөҥсүннэрэ бөлүөтэннэр көрдөрөллөр.

Биллиэн редакциятынан ССКП үһүс Программата диэ итиэ **дьиҥнээх сыҕарыйыы** кэрдиис кэмигэр суоттанар. Кини марксизм-ленинизм бөдөҥ акылаатыгар олоҕурар. Бырайыак төрүттүнэн коммунистар, советскай дьон бары көлүөнэлэрин историческай опыттара, дойду ис уонна тас балаһыанньатын дьиҥ кырдьыгынан көрөн ырытыы ылылыннылар.

Экономикаҕа — итиэ үрдүк тэриллиилээх уонна иҥэриллээх, чочуллубут хаһаайыстыбаннай механизмнаах экономикаҕа киирии. Хайыы-үйэ 2000-са сыл бүтүүтүгэр дойду производственнай ыаҕын, иннин тэрдүттэн саҥардыыны кытары сэргэ, иккис төгүл улаатыннарыы былаанныыр. Кэлэн иҥэр 15 сылга үлэ онорумтуотун 2,3—2,5 төгүл улаатыннарыы бөлүөтэнэр.

Социальнай эйгэҕэ — итиэ советскай дьон олохторун уйгутун халбаҥа суох үрдэтии, общественнай сыһыаннаһыылар барыы эйгэлэригэр социальнай ыардыан, общество ыаластарын, социальнай араҥаларын уонна бөлөхтөрүн чугасаһыылара, ол уонна былчын үлэлэрин иккис ардыларыгар, куорат уонна тыа сирин иккис ардыларыгар биллэр-

МЭЛДЬИ ИННИКИ КИРБИИГЭ

ФЕРМА СТАРШАЙА УОННА АТЫТТАР

«Мугудай» совхоз Толоонноох отделениетын «Маяк» ыччат-комсомольскай ферматын коллектива 1984 сылга фуражнай ынах ахсыттан 2311-лии кг үрүҥ илгэни ылан оройуонга иккис үчүгэй көрдөрүүлэммитэ. Быйылгы да сорудах толорулунна. Хас биирдии фуражнай ынахтан 1250-нуу кг үүт — «маяктар» ыстыкка эбэһээтэлистибэлэрэ итиччэ.

—Бу хотонго үс сылааҕыта киирбиппит. Онтон ыла коллектив «Маяк» диэн ааты ылыммыта, — диэн кэпсиир отделение сүөһү иитиитигэр биригэдьиирэ В. М. Ядрихинскай. Кинини, ылбаҕай, олохтоох тыллаах-остоох киһини, ыытта киһи түргэнник бодоруһар эбит. Владимир — олохтоох комсомольскай тэрилтэ секретара. Комсомолецтар элбэх кэрэхсэбиллээх дьаһаллары ыыппыттар, инники былааннара да мыыныыта суох.

Биһиги кэпсэтиибитигэр быйыл СГУ-тын бүтэрэн кэлбит ветврач Егор Попов кыттыһар. Кини комсомольскай комитет чилиэнин быһыытынан идеологическай үлэни сүрүннүүр.

—Мария Игнатьевна бу хотонго үлэлиир. Бэртээхэй киһи: үлэтигэр ыһамныылаах, элликкэй, сайаҕас. Чэ, холобур, ыанньыксыт ыарыйдаҕына, кини ынахтара ыаммакка туран хаалбаттар, Мария кимиэн солбуйтарары быһаара охсубут буолар. Хотон иһиннээҕи барыы үлэҕэ — үүтү ыаһыытан, үлэ таабылын толорууттан кыһыл мунньукка дьуһуурустубаҕа тийиэ — старшай үлэһиттэри салайар, — диэн кэпсиллэр биригэдьиирдээх ветврач.

Непиэскэлэммит клеткаҕа турар ньирэй биһигини иитэриэһиргэбиттии көрөр, ыытархай үчүгэйкээн муннун клеткатын быыһынан уга сатыыр. Биздэрэлэргэ кутуллар үүт тыаһа курулуур, ынахтар холкутук, диринньик тыыналлара иһиллэр.

—Маайыс, эйиэхэ кэлиллэр, — Владимир Михайлович биһигини ынах ыы олорор эдэр кыыстыын билиһиннэрэр. Старшайдаах биригэдьиир бэйэ-бэйэлэрин кэмнэрин билсибит дьон быһыытынан «Маайыс», «Володя» диэн ыгырсаллара соҕотохто судургу, истин сыһыаны үөскэтэн күөдьаа кэпсэтэн бардыбыт.

Мария орто оскуоланы Мугудайга бүтэрбит. Ийэтэ ыанньыксыт буолан, оҕо эрдэҕиттэн ыаммытынан үүт, сайылык түптэтии сүрэҕи эппэтэр дьикти сытын билэн улаатыбыт. Биргэ тороопут 6 оҕоттон 4-тэрэ бу отделениеҕа рабочайдыыллар. Мария манна үһүс сылын үлэлиир. Ол тухары коллектив үлэтэхамнаһа туспарыгар үүтү холобурунан, сүбэтиилэн аматынан мөлдьи көмөлөһөр, атыттары көҕүлүүр. «Маяктар» бу күннэргэ ССКП XXVII съезһын кэриэ саҥа үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэни — фуражнай ынах ахсыытын 437-лии кг үүтү ыыргa — ылымныттар.

—Кыргыттар барыы үчүгэйдик үлэлиллэр. Мария Дмитриевна Попова күн ахсын валовойунан 60-нуу кг, Анна Константиновна Баранникова 70-нуу кг үүтү ыыллар, — диэн кэпсиир старшай. Оттон кини бэйэтэ күн ахсын 80-нуу кг үүтү илгэни үрүлүтэр. Кыргыттар барыы 25-тии маҥаа короллор- харай а л л а р. Ыһах ахсын күҥнэ 6-лыы кг лабыта, соломо, комбикорм составтаах булкаҕаныгы, силэйи сиэтэллэр.

Үлэ-хамнас өссө үчүгэй, сүһэл буолуоҕун хотон механизацията үлэлээбиэ турара мэһэйдэрэ, оту ыллэриигэ, ноһуому таһаарыыга ыарахаттары үөскэтэр эбит.

Анна Баранникова детсадка үлэлии сылдьан үс сыллааҕыта баҕа өттүнэн фермаҕа ыанньыксыттыы тахсыбыта. Ситиһиилээх үлэтин иһин Норуот Хаһаайыстыбатын Ситиһиилэрин Выыставкатыгар кыттар путевканан наҕараадаламмыт. Кыыс үс тыһыынчалаах кирбиини ылар сорунтаах. «Хатас» совхоз бастын ыанньыксыта Валентина Втюриналыын сирэй куоталаһар.

Салгыы хаамсабыт. Аня Егорова — барыларытан эдэрдээ. Орто оскуоланы бүтэрэн баран үһүс сылын үлэлиир.

—Фермаҕа үлэлиир үчүгэй ээ. Кыһыырсыбакпыт дуо даа? (Кыыс чахчы соҕуйа түһэр, өнтукатыттан бэйэтэ да күлэр). Тоҕо ыыһыырсыахпытый, барытын сүбэлэһэн оноробут, — Аня үөрэн мичилийэр. Ааспыт сайын иннэ буолан совхоз биэрбит путевкатынан Москва-Ленинград-Вильнюс-Таллин-Рига маршрутунан күүлэйдээн иэлбиттэр. Эрэйтэк, Рига паркалара, саҥа Таллин, Останкино... Аня кэпсээнэ бэрт ыраах сирдэриэн эргийэр.

Үрүҥ илгэни дэлэтэр бу үлэһит коллектив олоҕор үлэ түбүктэриттэн, киниэхэ ситиһиттэн үөрүүттэн ураты түбүктэр, өрүүлэр аҕыйаҕа суохтар. Быстахтык ыллахха, эдэрдэр үлэлэрин кэнниттэн уус-уран самодеятельность концердыгар, спортивнай күрэхтэһиилэргэ бэлэмнэналлар, экономическай үөрэх оскуолатыгар дьарыктаналлар. Икки Марималар — Попова уонна старшай — быйыл ыал буолбуттар.

Толору олоҕунан олорор үлэһит коллектив ситиһиилэригэр, кини күн ахсын оро кетөҕүллүүлээхтик дьулуһан үлэлээһинигэр ферма старшайа, оройуон коммунистарын үрдүкү форумугар делегат Мария Игнатьевна Ононешникова көҕүлүүр, салайар оруола кырата суох.

Үрүлүйэр үлэ, үрдүк үөрүү аргыстаах «Маяк» ферма эйэҕэс-сайаҕас, үлэһит кыргыттара, төрөөбүт буоргутугар, ытын үлэҕэ сылаас таптаалгыт уҥуллубатын, олоххо үрдүн кирбиилэри ыларга баҕа санааҕыт уостубатын.

М. МИХАЙЛОВА.

Снимокка: М. И. Ононешникова.

СЫЛГЫНЫ ИИТИИГЭ — БЭДЭРЗЭТТЭҺЭН

Субуруускай аатынан совхоз кини отделениетын сылгыһыттара совхоз администрациятын кытта коллективнай дуогабарга киирсэн үлэлиилэр. Итн үлэ тэрээһинигэр, төлөбүрүгэр үчүгэй сабыдыалы оногдо. Звено пятилеткаҕа кулуну деловой ылыыны 79 бырыһыаҥҥа тиэрдэр эбэһээтэлистибэтин аһары толордо; деловой ылыы 83,2 бырыһыаҥҥа тэҥнэстэ. Оттон улахан сылгыны тыыннаах иитии 98,4 бырыһыаҥҥа тэҥнэстэ.

Бу алта киһилээх звенону коммунист Е. Ф. Попов салайар. Егор Федотович старшайдыыбыттан коллектив бөдөргөөтө. Сылгыһыттар кыһыҥҥы ыйдарга үөрдэр хаһан аһыыр эмэстэлэрин кэмигэр уларытан иһэргэ кыһаналлар.

Звено Этиг Эпип диэн сиргэ сылгы базатын тутууну саҕалаата. Саҥа база үлэҕэ киирдэҕинэ сылгы иитиититтэн ылыллар дохуоту элбэтэргэ улахан көмөлөөх буолуоҕа.

У. АТЛАСОВА.

Партийнай пропагандист

Дмитрий Павлович Чечебутов олоҕун сүүрбэ иккис сылыгар пропагандист быһыытынан үлэлээн, дьон саргэ ортотутар сырыта, кини үөрүүтүнэн-хомолтоҕунан, оҥоруоҕунан олордо.

—Хас занятие аайы саҥалыы бэлэмнэнэҕин, саҥалыы уһаарыллыҥ, уруккуларгын тугунан эмэ уратылаах буолуон баҕараҕын, — диэбитэ Дмитрий Павлович миигин кытта кэпсэтиитигэр.

Кини урукку өттүгэр политическай уонна экономическай үөрэхтээһин оскуолаларыгар дьонун бэлэмнэтиэ барыларын түмэ тардан үөрэппит буоллаҕына, быйылгы истэччиларэ үгүстэрэ барыы туох туһунан режимнэн үлэлиир рабочайдар. Кинилэр ортолорунан куну-күннүктээн отдаан тиэйиитигэр сылдьар трактористар, үөрэхтэр бастарыттан суол айан тэлбит сылгыһыттар, баҕаммат түбүкчэ сылдьар ыанньыксыттар, совхоз атын да рабочайдара саалаллар.

—Иннинэ тыаҥ бэлэмнэнии ардыгар үстүүтэ ыытарга тиийэбин. Бу үөрэх дьыалыгар үс темаҕа занятиелары ыыталаатым. Бүтүн дьоммун кэрийэ бараары олоробун. Түмсөр бириэмэбитин, ким үлэтэ хайдахтуох аттарыллан эрэрин өссө тогул чуолкайдыахпыт. Оттон отой кэлэр ыныахтара суохтарга сорудахтары биэрэн үлэлэтиэм, — диир Дмитрий Павлович.

Пропагандист иитиллэригэр дьон туһугар сылаас кыһамнаах, киниэхэ ойдуургэ дьулуһуу иһиллэр. Дмитрий Павлович ыанньыксыттар иллэҥ кэмнэригэр күнүс 3-4 часка уочараттаах занятиелэри ыытар эбит. Оттон трактористарга сылгыһыттарга эмиэ төрөөстоох кэми таларыгар киниэхэ үлэлэрин уратыын учуоттуур.

Кини быйыл «Партия ис уонна тас политиката уонна ССКП Кинн Комитетын муус устардаавы (1985 с.) Пленумуттан үөскээн тахсар соруктар» диэн экономическай үөрэх оскуолатын салайар.

Уда үөһүгэр сылдьар, производство быһаарыылаах кирбиитин ылар иһин охсуһар үлэ дьонун политическай үөрэҕиэн сэбилэһиин хайдахтаах курдук наадалаҕын уонна булгуччулаҕын Дмитрий Павлович тус бэйэтиэн билла, диринньик өйдөөтө. Оттон кини салайар оскуолатын истэччита үлэҕэ ситиһиилэриэн саҥа пропагандист киһиэхэ дьол баар үһүө?! Оннук түгэннэр бу сүүрбэ иккис сыл уотата аҕыйаҕа суохтар.

Хаһан Дмитрий Павлович дьэнтигэр-уотугар сыруттахчына туһанар, аҕыйах литературалардан, үгүс ахсаннаах паапкаларын аҕыйаталаан көрдөхүнэ, хайдахтаах курдук киһи хараҕар көстүбэт үгүс түбүк, үлэ баарын, оҥоһуллуоҕун сөҕөн эрэ көрбүтэрин. Ити төһө эмэ тустаах үлэ тас өттүнэн эр. Оттон кини салайар оскуолатын педколлективын онуоха эбэн кэбис. Үлэ буолан баран түбүгэ-садыыга, ирдэбилэ-кордоҕуна элбэх буоллаҕа дии.

Партийнай пропагандист өрүүтүн олох иннинэ күөнүгэр баар буолар. Өрүүтүн дьон өйүгэр-санаатыгар тиийэр саҥаттан саҥа форманы көрдүүр бараммат түбүк үөһүгэр сылдьар. Партийнай тыл уонна публицистическай төлөн кимит эйэҥэ — кини. Кинилэр элбэхтэр. Олортон биирдэстэриэн Дмитрий Павлович Чечебутовы ааттыам эбэ.

С. ПОПОВ.

Снимокка: Д. П. Чечебутов.

нестэр уратылары симэлитин, дойду бары нацияларын уонна народностарын быраатты доҕордоһууларын бөдөргөтүү.

Политическай олоххо — ити советскай демократиянан ситэрин-хоторуу, үлэһиттэр уонна киниилэр коллективтарын активнай ыытыыларыгар олоҕуран государственнай уонна общественнай олоххо социалистическай бэйэни дьаһаныыны сайыннарыы.

Духовнай олоххо — ити советскай дьоннор өйдөрүгэр-санааларыгар социалистическай идеологияны салгыы бөдөргөтүү, социализм моральнай принциптэрин, коллективизм уонна табаарыстыы хардарыта көмөлөсүһүү тыаһын толору бигэргэтии, нэйилээннээ саамай инэс маассаларын наука ситиһиилэригэр, культура сыанастарыгар тардыы, дэгиттар сайдыылаах личноһы иитэн таһаарыы.

Партиялаан бэлэтэммит соруктары ситиһиилээхтик бэйаарыы хаһан факторын оруолун үрдэтэри модьуйар: Маасса айар активноһын үрдэппэккэ эрэ общество сайдыан сатаммат. Биһиги сыалларбыт төһөнөн баараҕайдар да, олору ситиһэргэ дьон хаһаайыннааҕы иитэриэстээх, активнай, эйгэлиитинэстээх уонна өйдөөн-саная туран кыттыылара соччонон наадалаах.

Социализм — бу знамятыгар **барыта киһи туһугар, барыта киһи үйгутугар** диэн тыллары суруммут общество. Ол эрээри онуоха биһиги үйгубут биһиги үлэбит төһө оногорумтуолаах уонна хаачыстыбалаах буолар да соччонон үүнэрин умнумуохпут. Партия бэйэтин программаларын чопчу үлэ дьонугар туһулаабыта. Уонна бэлиэтэммиттэр тыыннаах олоххо кубулутуллубуттара.

1903 сыллаахха РСДРП II съезһигэр ылыллыбыт бастакы партийнай Программа рабочайдар уонна бааһынайдар историяҕа аан бастакы государстволара үөскээһиниигэр тиирэрдибитэ. **Саҥа аан дойдуну үөскэтии саҕаламмыта.**

1919 сыллаахха РК (б) П VIII съезһигэр ылыныллыбыт иккис Программаны толоруу түмүгэр **социализм биһиги дойдубутугар дьиҥ баар чахчынан буолбута.**

ССКП үһүс Программата биллиигин редакциятыгар — бу социализмы былаанналаахтык уонна барыы өттүнэн сайыннарыы, дойду социальнай уонна экономическай сайдыытын түргэтэтиигэ олоҕуран советскай общество коммунизмга салгыы баран иһиитин программата. Бу эйэ уонна социальнай прогресс иһин охсуһуу программата. Коммунистическай партия — биһиги обществобут салаһар уонна сүрүннүүр күүһэ — бүгүн норуокка итии Программаны биэрэр, кинини ыытары бэйэтин XXVII съезһигэр баран иһэр.

В. ТРУШКОВ,
философскай наука доктора.

«Правда» пресс-бюрота.

ССРС ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН СЕССИЯТЫГАР

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр).

ылыннылар. ССРС 1986 сылааҕы Государственнай бюджета дохуоттарыгар 414.544.276 тыһыынча солкуобай суумалаах уонна оскуоттарыгар 414.341.861 тыһыынча солкуобай суумалаах бигэргэтиллиннэ.

Итэ каннитэн **ССР Союзтарын уонна союзнай республикалар норуот үөрэҕэриитин туһунан законодательстволарын Төрүттэригэр итиннэ ССРС уопсай уонна профессиональнай үөрэхтээһиннин оскуолаларын реформатын сүрүн туһаайыылыргар сибээстээх атыы законодательнай акталарыгар уларытылары киллэрэр туһунан** дакылааты ССРС Юстициятын министрэ депутат **Б. В. Кравцов** онгордо. Партия программнай соруктарын быстыспат соҕотунан, диэн бэлиитээтэ дакылаатчыт, норуот үөрэҕэриитин уонна ыччаты нитин, советскай дьоннор саҥа көлүөнэлэрин үөрэхтээһин итиннэ үлэҕэ бэлэмнээһин систематын салгыы тупсарыы буолар. Реформаны олохтоох киллэрии уопсай уонна профессиональнай үөрэхтээһин оскуолаларын үлэлэрин саҥа хаачыстыбаннай таһымҥа өрө көтөр.

Общественнай олох дьоһуннаах эйгэлэриттэн бирдэстэрин сүрүннүүр билигин туттулла сылдьар законодательстволы тупсарыы, диэн ыйыллар дакылаакка, дойду социальнай-экономическай сайдыытын тургэтэтэр модун фактордартан бирдэстэриннэн буолааччы ыччаты үөрэтиини уонна иитиини тупсарар дьаһаллары кэдьүүстэохтик олохтоох киллэрэргэ бөҕө правовой базаны үоскэтэр.

Сессия дьүүллэһиллибит боппуруоска ССРС Сокуонун ылынна.

ССРС Верховнай Советын Президиумун Секретара **Т. Н. Ментешашвили** дакылаатын суруйуннан депутаттар ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйаахтарын бигэргэттилэр итиннэ туһаанныах Сокуоннары уонна уураахтары ылынныылар.

Сэтиннби 27 күнүгэр күн иккис аҥарыгар ССРС Верховнай Советын сессията үлэтин салҕаата.

ССРС Верховнай Советын сессиятын түмүк-мунньаҕа

МОСКВА. (ССТА). Сэтиннби 27 күнүгэр ССРС уон биирис ыҥырылаах Верховнай Советын тэрдүс сессията үлэтин түмүктээтэ.

Союз Советын уонна Национальностар Советтарын холбоһуктаах түмүк мунньахтарыгар **Женеваҕа үрдүк таһымнаах советскай-американскай көрсүһүү түмүктэрин уонна аан дойдутааҕы быһыы-майгы туһунан** дакылааты ССКП КК Генеральнай секретара, ССРС Верховнай Советын Президиумун председателэ **М. С. Горбачев** онгордо.

Депутаттар дакылааты дьүүллэһиллэрин кэннитэн Национальностар Советтарын уонна Союз Советын тас дьыалаларга комиссияларын аатыттан ССКП КК секретара депутат **Е. К. Лигачев** дьүүллэһиллибит боппуруоска ССРС Верховнай Советын уураахтарын бырайыагын аҕаан иитиниэрдэ.

Депутаттар «Женеваҕа үрдүк таһымнаах советскай-американскай көрсүһүү түмүктэрин уонна аан дойдутааҕы быһыы-майгы туһунан» ССРС Верховнай Советын уураахтарын бэрт сааннаах ылынныылар.

УКРАИНСКАЙ ССР. Раховскай лесокомбинат гуцульскай народнай музыкальнай инструменнарын самодеятельнай фольклорнай ансамблын толоруулара хаппа баҕарар дьиҥнээх үөрүүлээх-көтүүлээх, сэргэх бырааһынныыгынан буолар. Самодеятельнай артистар толорор көрдөох-нардаах гуцульскай «коломыйкаларын» (частушкаларын), уратылаах украинскай народнай мелодияларын, Закарпатьеҕа эрэ буолбакка, Киевкэ, Москваҕа, Венгриэҕа уонна Чехословакияҕа тиийэ биллиллэр. Рахимовскай ансамбль — республиканскай уонна Бүтүн Союзтааҕы конкурстар итиннэ уус-уран самодеятельность коллективтарын көрүүлэр хас да төгүллээх кыайыылаахтара.

Снимокка: гуцульскай народнай музыкальнай инструменнар фольклорнай ансамбллларын кытыылаахтара Иван Осташ, Николай Беркела уонна Павел Игнатюк.

ССТА фотохрониката.

Аан дойду тематыгар бэсиэдэ

ЖЕНЕВА КЭННИТТЭН

Урдук таһымнаах советскай-американскай көрсүһүү түмүктэннэҕиттэн балачча кэм аастА эрээри, аан дойду бэлэхтэ юнн түмүктэрин кинигин кырытарын тохтоппот. Онуоха арааҥ дойдулар атын-атын, үксүгэр адъас утарыта да-көрсүүлээх политическай уонна общественнай деятеллэра, хаһыаттар уонна сурунаалар кэтэн көрөөччүлэрэ бинир суолта сиэдэрэйдэр: М. С. Горбачев уонна Р. Рейган Женеваҕа көрсүһүүлэрэ аан дойду олоҕун бөдөҥ политическай событиетынан буолла.

Кыраныысса таһыгар киэҥ дуораана Женеваатааҕы конференция түмүктэрин ССКП КК Генеральнай секретара сыаналаһына уоскэтэ. Ол сыаналаһыанан, көрсүһүү дьоһуннаах принципиальнай түмүгүнэн ССРС уонна АХШ салайааччылара холбоһуктаах докумуонна: ядернай сэриҥ толе тардыллыа суохтаах, — диэн иитиниэрбиттэрэ буолар. Кинилэр ССРС уонна АХШ икки ардыларыгар ханнык даҕаны — ядернай эбэтэр көмпүүтэр — сэриини халбарытыы ыҥырыллыа суолталаах бэлиитээтиллэр уонна байыаннай сабырыйыыны сиэтиһэ сатаабакка тылларын бэрдилэр, советскай-американскай сыныаннаһыларга, аан дойду үрдүнэн бүтүннүүтүнэн дьаҕаны сыныаннаһыларга үчүгэй уларыйыылары сиэтиһэр сыаллаах көнсэптиилэргэ төрүү уурдулар.

Көрсүһүү түмүктэрин айаан Варшавскай дуогабар кыттыылаахтара государстволар барыларын үрдүнү салайааччылара, АХШ, Великобритания, Франция уонна Италия Коммунистическай партияларын Генеральнай секретардара, ХНТ Генеральнай секретара, Индия, Канада, Англия, Франция, ГФР, Италия, Дания премьер-министрдэрэ, Куба, Финляндия, Япония, Австрия, Голландия, Нигерия, Уганда тас дьыалаларын министрдэрэ, АХШ биэс урукку государственнай секретардара, үүгүс атын биллилээх деятеллэр тыл эттилэр.

Саамай сабыдыаллаах американскай хаһыат «Нью-Йорк таймс» М. С. Горбачев уонна Р. Рейган ааҥаа таһымнаах хардарыта көнсэптиилэрин мэлдьи ыытыллар төрүкэ олоҕурдар иитиннэ күүһүрдэр наадалааҕар сопоспут чахчыларыгар болҕомтону туһаайар АХШ столицатыгар тахсар «Вашингтон пост» саныырыан, өрүттэр иккиэн бэлиитээбит культураҕа, үөрэхтээһиннэгэ, наукаҕа уонна техникаҕа икки өрүттээх атастаһыылар программаларын көҥгэтиллэрэ, эргиэн-экономическай сибээстэри сайыннарыылара эмиэ дьоһуннаах суолталаныаҕа. «Вашингтон пост» сэтиһиллибит атын сөбүлэһиилэртэн: иккиэн дойдуларга туһаайыллыбыт Нью-Йорка уонна Киевкэ тэҥинэн генеральнай консульстволары аһар туһунан 1986 сыл ыйыгар устарыттан Аэрофлот самолеттара АХШ-ка уонна американскай Пан Америкэн компания самолеттара ССРС-ка мэлдьи көтүүлэрин сөргүтэр туһунан сөбүлэһиилэртэн эмиэ астынарын биллэрэр.

Эйэ уонна күттал суох буолуутун саамай сытыы боппуруостарыгар Советскай Союзу уонна АХШ-ы, урукку уларын курдук, араара сытар диринг хайдыыылар даҕаны, кэстубэкэ-биллибэккэ хаалбыттар. Эн-би-си американскай телекомпания корреспондена үрдүк таһымнаах көрсүһүү кэннитэн көрсүһүү иннинэ төбө сэриҥ сэбэ баарай да, соччо хаалбыттан бэлиэтиир.

Саамай сабыдыаллаах американскай хаһыат «Нью-Йорк таймс» М. С. Горбачев уонна Р. Рейган ааҥаа таһымнаах хардарыта көнсэптиилэри мэлдьи ыытыллар төрүкэ олоҕурдар иитиннэ күүһүрдэр наадалааҕар сопоспут чахчыларыгар болҕомтону туһаайар АХШ столицатыгар тахсар «Вашингтон пост» саныырыан, өрүттэр иккиэн бэлиитээбит культураҕа, үөрэхтээһиннэгэ, наукаҕа уонна техникаҕа икки өрүттээх атастаһыылар программаларын көҥгэтиллэрэ, эргиэн-экономическай сибээстэри сайыннарыылара эмиэ дьоһуннаах суолталаныаҕа. «Вашингтон пост» сэтиһиллибит атын сөбүлэһиилэртэн: иккиэн дойдуларга туһаайыллыбыт Нью-Йорка уонна Киевкэ тэҥинэн генеральнай консульстволары аһар туһунан 1986 сыл ыйыгар устарыттан Аэрофлот самолеттара АХШ-ка уонна американскай Пан Америкэн компания самолеттара ССРС-ка мэлдьи көтүүлэрин сөргүтэр туһунан сөбүлэһиилэртэн эмиэ астынарын биллэрэр.

Эйэ уонна күттал суох буолуутун саамай сытыы боппуруостарыгар Советскай Союзу уонна АХШ-ы, урукку уларын курдук, араара сытар диринг хайдыыылар даҕаны, кэстубэкэ-биллибэккэ хаалбыттар. Эн-би-си американскай телекомпания корреспондена үрдүк таһымнаах көрсүһүү кэннитэн көрсүһүү иннинэ төбө сэриҥ сэбэ баарай да, соччо хаалбыттан бэлиэтиир.

Маассабай информация средстволара барыларыгар Президент Р. Рейган «сулустаах сэриилэргэ» бэлэмнэнии диэн ирдэ аатааччы «стратегическай обороналаах ковуллаһиниттэн» өсөһөн туран кытаахтаһарын ыйаллар. «Үрүҥ дьиэ салайааччыта, — диэн суруйар Парижтааҕы «Монд». — өтүйэ уонна кыстык икки ардыгар баар курдук буолла. Бинир эттүттэн иннинэ общественность ойоҕулуугэр тиэрэрэр көнсэптээччэ ыта. Атын эттүттэн — тойон Рейган байыаннай-промышленнай комплекс позициятын көрбөт буолуоҕун сатаммат».

Көнсэптиилэр биллэн турар, мараҥан этиилэр. Дойдутутар теннеат АХШ Президента биир нэдиэлэлээх уолпусканы ылан байэтин именитигэр Санта-Барбараҕа (Калифорния) барбыта мээнэҕэ буолбатах. «Киниэхэ Женеваатааҕы көнсэптиилэр кэмнэригэр муньуллубут ыар сылаатыттан өрүттэрэ хайаан да наада», — диэн биллэрдэ Вашингтонтан Франс пресс агентстэо.

Оттон советскай салайааччыны ылар буоллахха, Женеваатааҕы көрсүһүү бүтэрии кытта тута иннинэ ол түмүктэрин туһунан Варшаватааҕы дуогабар кыттыылаахтара государстволар Прагаҕа түмсүүт үрдүкү салайааччыларыгар иитиннэрбиттэ, онтон ыытыллыбыт үлэ туһунан ССКП КК Политбюротугар биллэрбиттэ. ССРС Верховнай Советын тэрдүс сессиятыгар дакылаат онгордо. Холбоһуктаах Штаттарга, диэтэ М. С. Горбачев, «улахан ыыахтаах политическай күүстэр үлэлэһиттэрэ, олор көрсүһүүнү ыыйан тохтоппотохторуна, сатаатар кинни не хоһоонун курааныахтыыр, суолтатын нуулга тиэрэрдэр туһугар барытын онгорбуттара. Президент сабилэнниэн үлүһүйүүнү салгыырыгар. Советскай Союзка средстволарын социальнай-экономическай программаларын олохтоох киллэриигэ туһанар кыаҕы бэрбиттэр. Биһэр тиэрдэр тиэрдэн ССРС-ы аан дойдутааҕы политикаттан үтүрүйэн таһаарарыгар эпитиэрэ».

«Бүтүн ядернай сэриҥ суоһаанынан тосту мелдьитэр, ол кэннитэн кинн күөдүйэр кыаҕын олох туоратар дьиҥнээх эрэл баар, — диэн эбэн этта ССКП КК Генеральнай секретара. — Итэ кыаҕы мулчу тутуу нэдээннээх алгаһыман буолуоҕа».

А. КРАСИКОВ.
(ССТА).

Кэрэхсэбиллээх конференция

Соторутааҕыта Хоптоготоохтоох Культура дьиэтэр Эрилон Эрилтэн аттыан совхоз партийнай, комсомольскай тэриллэриэн уонна профкомун тэрийиллэриэн совхозка спорду салгыы сайыннарыы боппуруостарыгар аналлаах конференция буолан аста.

Конференцияны кылгас кириэн тылынан партком секретара С. Н. Иванов аста. Мустубут дьон профком председателэ В. Ф. Посельскай онгорбут дакылаатын улаханнык көрэхсэн иитиллэр. Түмүгэр совхоз кини уһаайбатыгар культурнай-спортивнай комплексы аһарга уураах ылылынна.

Итэ күн республика чаас да төгүллээх чемпиона, хайыһардыыт СССР спордун маастарыгар кандидат А. Д. Евграфов 50 саайын туолуутун үөрүүлээхтик бэлиэтээһин буолла. Итэ кэннитэн оройуон кинини уонна совхоз хамаандалара коҥул тустуута күрэхтэстиллэр. Онно эрликтэр кыайыылааҕынан тахсан выполнынан наҕараадаланнылар. Спортсменнарга аналлаах дискотека үлэлэтэ.

Е. АДАМОВ.

АХСЫННЫ ЭКРАНА

Саҥа киинэлэр

...1941 сыл. Женя аҕата фронтҥа барар, ийэтэ кинини Сибиргэ «Зима» станцияҕа олорор абэтигэр ыытар. Уолчаан онно хас да ый айаннаан тиийэр, суолга арааһынай дьону ыытта билэр, фронтҥа күрүүгэ сорунар, перроннарга кэлиэн тоорохойун бэриҥнинэрэр иннин скрипкаҕа ооонньуур. Ол сылдьан Женя байаларын комелеһоччуларынан онорорго баҕарбыт холуобунай буруйдаахтар саайкаларыгар түбэһэр. Бандьыыттар куомуннаахтара Люся, тиийэр, бырааттан курдук ылларан, таптаан, уолчаан «Зима» станцияҕа тиийэриэхтэр комелеһор.

Ол эрээри Женя урукутун курдук фронтҥа дьулуһар уонна, дьэ бинрдэ, танк люгар киирэн бөҕүөлэхтэн араҕар...

«Мосфильм» студия биллиилээх советскай поэт Евгений Евтушенко тыыс байыаннай оҕо саайын туһунан иккис сериалаах өгнөөх **«Детский сад»** диэн автобиографическай ахтыы киинэтэ иитиник нс хоһоонноох. Лгэнта сценарийын, ырыаларын тылларын уонна режиссуратын авторлара — поэт Е. Евтушенко бэлэтэ.

Бу студия **«Искренне Ваш»** диэн өгнөөх сатирическай комедията «Эн — миэхэ, мин — эйиэхэ» диэн түүтэрэ принципиби тутуһан олорор омсолоох дьоннор тустарынан кэпсиир. Сүрүн оруолга — бэртээхэй актер Виталий Соломин.

Онохчут, талаанныах самодеятельнай художник Серафим Полубес (оруолга Эдуард Бочаров) айыыныларга аан дойдутааҕы быысталыаҕа ыытыллар буолар. Онуоха кини хартыыналарын сүүмэрдин столицаттан эдэр искусствовед Никита Заньялов (актер Родион Нахапетов) ол 80 саастаах оҕонньор олорор кыраныый куоратыгар айаныыр. Дьэ итэ сырыытыгар Никита Павлович элбэх көйүүлүөгэх быыылары, дьылҕатыгар уларыйыыны, кыыс ыраас тапталын көрсөр. Эмиэ «Мосфильм» студия өгнөөх **«Серафим Полубес и другие жители Земли»** диэн хартыыныгын сюжета итиник.

«Мосфильм» Чехословакия уонна Румыния киностудияларыныын холбоһуктаах **«Сказка странствий»** диэн өгнөөх атын саҥа үлэтэ оҕолорго анаммыт. Остуоруйа кинэ таптал, хорсун быыыы, уйан сурах тустарынан иитиэхтик сэһэргэтэҕэ.

Кинематограф истар оҕолорго хэтит экраннаах өгнөөх **«Егорка»** диэн атын бэлэхтэриттэр поэраитник-моряктар муораҕа тимирэн эрэрэ өрүүлүгүт, онуоха бэйэтин быыыаччыларыгар истиг бэриниэтиннэк уонна таптаныан хардарбыт эйэ оҕотун кытта көрдөох довордоһуулара көрдөрүллэр. М. Горький аатынан студия П. Гаврилов «Егорка» диэн сэҥиннэн туруорбут бу киинэтэтин сүрүн оруолугар — Михаил Пуговкин.

А. Довженко аатынан студия хэтит экраннаах өгнөөх **«У призраков в плену»** диэн психологическай драмата В. Кашин «Чужое оружие» диэн сэһэнинэн уһулуннна. Манна таҥараһыттар илимнэриэр сорохтыт Мария диэн эдэркээн ыыс (оруолга Елена Финогеева) хараастылаах дылҕата оҥоуулаан. Атын оруолларга — Александр Денисенко, Сергей Яковлев, Людмила Сосюра уо. д. а.

Тиийэр, экраннарга оҕолору, онуу тэҥэ остуоруйаны уонна муччуруннаах сырыылары таптааччыларга анаммыт чехословацкай өгнөөх **«Третий принц»** диэн хартыына таһаарыллар.

С. ДАНИЛОВ.

Редактор
Н. Е. МАКАРОВ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-332, отделлар — 21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. № ЗАКАЗА 144. с. Чурапча ул. Карла Маркса 12. Тираж 3465